

Nazwa działania:
system PREVENT

Kategoria działania:
• Systemy i narzędzia

**Osoba
wyznaczona do
kontaktów:**

Państwo:
Rumunia

Rumuńska Krajowa Agencja ds.
Etyki Zawodowej

- www.integritate.eu
- ani@integritate.eu
- +40-372-06 98 69

Zwalczane rodzaje ryzyka nadużyć finansowych

- Konflikt interesów
- Unikanie postępowań o udzielenie zamówienia publicznego lub manipulowanie nimi

Kontekst i cele

Kiedy Rumunia przystąpiła do UE w dniu 1 stycznia 2007 r., musiała poczynić pewne postępy w dziedzinie reformy sądownictwa i korupcji, podobnie jak Bułgaria. KE ustanowiła Mechanizm Współpracy i Weryfikacji (CVM) jako środek przejściowy, aby pomóc obu tym krajom. Rumuńską **Krajową Agencję ds. Etyki Zawodowej (ANI) oraz system PREVENT** ustanowiono w ramach tego szczególnego procesu monitorowania, aby rozwiązać problem stronniczości przy podejmowaniu decyzji w sprawie zamówień publicznych.

Głównym celem systemu PREVENT, zarządzanego przez ANI i działającego od 2017 r., jest **zapobieganie potencjalnym konfliktom interesów** w zamówieniach publicznych. System PREVENT działa jako mechanizm weryfikacji *ex ante*, badając potencjalne konflikty interesów w ramach elektronicznego systemu zamówień publicznych (SEAP) i usuwając je bez wpływu na jakiegokolwiek trwające procedury. Działając przed udzieleniem zamówienia, za pomocą systemu PREVENT można wykryć wszelkie potencjalne konflikty bez stwarzania ryzyka dla zamówień, a tym samym dla finansów publicznych. Nacisk kładzie się na prewencyjne podejście *ex ante* w przeciwieństwie do nakładania sankcji i prowadzenia dochodzeń z urzędu.

Opis działania

Po opublikowaniu ogłoszenia o uczestnictwie w SEAP, w ramach instytucji zamawiającej (IZ) powoływana jest Komisja Oceniająca. Zgodnie z rumuńską ustawą nr 184/2016 oraz ustawą nr 99/2016, IZ są zobowiązane do wypełnienia elektronicznego **formularza dotyczącego etyki zawodowej** na platformie SEAP. Istnieje 39 różnych kategorii urzędników publicznych, którzy są zobowiązani do wypełnienia **formularza dotyczącego etyki zawodowej**. Gdy oferenci składają ofertę na realizację zamówienia, muszą również wypełnić **formularz dotyczący etyki zawodowej**. Formularz ten musi być aktualizowany przez cały czas trwania procedury składania ofert.

W **formularzu dotyczącym etyki zawodowej** znajdują się następujące informacje:

- **informacje na temat postępowania o udzielenie zamówienia:** źródło finansowania zamówienia; wartość szacunkowa; dane identyfikacyjne IZ; rodzaj zamówienia itp.;
- **informacje na temat decydentów:** dane identyfikujące osobę; funkcja, jaką osoba sprawuje w tym organie publicznym; członkostwo lub stanowisko decyzyjne w organizacjach pozarządowych lub stowarzyszeniach;

- **informacje o konsultantach:** stanowisko; dane identyfikujące osobę; dokument potwierdzający nadanie numeru identyfikacji podatkowej;
- **informacje na temat komisji oceniającej:** osobiste numery identyfikacyjne członków; stanowisko/funkcja; czy w przeszłości osoby te pracowały dla uczestniczących oferentów;
- **dane oferentów/kandydatów:** stanowisko/funkcja; podatkowy numer rejestracyjny; adres służbowy.

ANI zapewnia procedury gromadzenia, przetwarzania, oceny i publikowania wymaganych do ujawnienia informacji o aktywach i interesach na publicznym portalu internetowym, który jest jednym z najważniejszych narzędzi ANI.

System PREVENT **porównuje informacje** podane w **formularzach dotyczących etyki zawodowej** z następującymi trzema bazami danych:

- SEAP (elektroniczny system zamówień publicznych);
- DEPABD (Dyrekcja ds. Rejestrów Pracowniczych i Zarządzania Bazami Danych); oraz
- ONRC (Krajowe Biuro Rejestru Handlowego).

W przypadku zaistnienia konfliktu interesów system PREVENT generuje powiadomienie, które jest następnie analizowane przez inspektorów ANI. Jeśli zostanie to uznane za konieczne, z baz danych wysyłane jest ostrzeżenie dotyczące etyki zawodowej, za pośrednictwem systemu PREVENT, do osoby, której dotyczy potencjalny konflikt interesów, a także do kierowników najwyższego szczebla IZ.

Po otrzymaniu ostrzeżenia dotyczącego etyki zawodowej właściwa IZ ma obowiązek przeprowadzenia dochodzenia i zastosowania jednego z następujących środków:

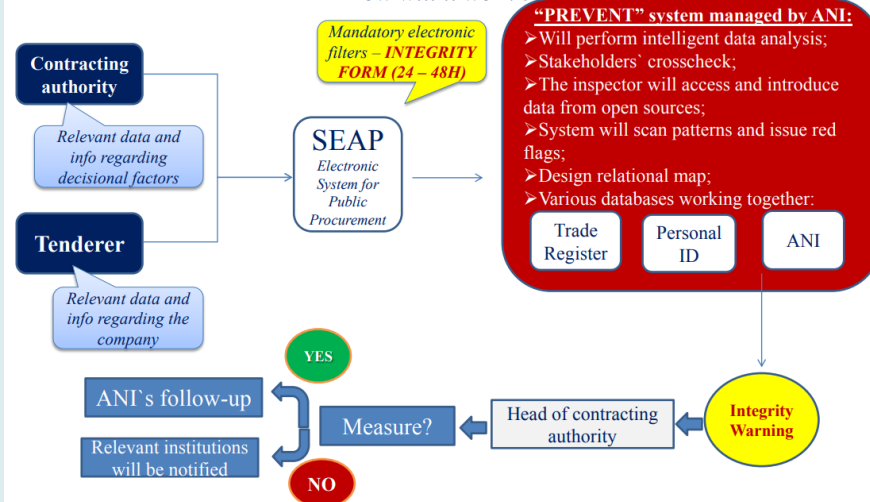
- zastąpienie członka komisji oceniającej, którego dotyczy potencjalny konflikt interesów;
- lub wykluczenie oferenta, kandydata, współoferenta, podwykonawcy lub podmiotu wspierającego będącego osobą trzecią, którego dotyczy konflikt interesów.

Ponadto ANI sprawdza, czy podjęto wszelkie niezbędne kroki w celu wyeliminowania okoliczności prowadzących do konfliktu interesów. Niepodjęcie działań w następstwie otrzymania ostrzeżenia dotyczącego etyki zawodowej lub niewypełnienie **formularza dotyczącego etyki zawodowej** powoduje wszczęcie przez ANI dochodzenia z urzędu w sprawie konfliktu interesów. Przedstawiciele, którzy przyczyniają się do trwającego konfliktu interesów, można pozbawić możliwości pełnienia funkcji publicznych na okres do 3 lat. Co 6 miesięcy ANI wydaje raport na temat liczby ostrzeżeń dotyczących etyki zawodowej.

Na początku system PREVENT wykorzystywano do rozpoznawania przypadków konfliktu interesów w departamentach zamówień publicznych korzystających z funduszy UE, ale następnie zakres jego stosowania rozszerzono na cały rumuński publiczny budżet państwa.

„PREVENT” system – performing ex-ante checks

How will it work ?

Źródło: https://www.academiadepolitie.ro/root/proiecte_eu/2018/sesiunea2/PREVENT-ANAMARIA_ANGHELESCU-ANI.pdf

Unikalne cechy

System PREVENT korzysta z szeregu baz danych, aby porównać informacje podane w *formularzach dotyczących etyki zawodowej*. System PREVENT porównuje *formularze dotyczące etyki zawodowej* z dostępnymi danymi z trzech źródeł baz danych (wspomnianych powyżej) i wyświetla „czerwoną flagę”, jeśli zostanie zarejestrowane coś podejrzanego.

IZ, które zajmują się zamówieniami powyżej minimalnych progów zamówień publicznych, są zgodnie z prawem zobowiązane do wypełnienia **formularza dotyczącego etyki zawodowej**, co oznacza, że system PREVENT zawiera istotne informacje umożliwiające porównanie zestawów danych. Do dnia 15 czerwca 2020 r. za pośrednictwem portalu PREVENT otrzymano ponad 7 775 197 oświadczeń od urzędników służby cywilnej, co przyczyniło się do stworzenia dokładnego i skutecznego systemu porównawczego.

Wyniki

Zgodnie ze sprawozdaniem Komisji Europejskiej na temat mechanizmu współpracy i weryfikacji z 2019 r. system PREVENT pozostaje w pełni operacyjny, a ANI odnotowuje pozytywne rezultaty jego działania. W szerszym ujęciu ANI utrzymała wyniki w zakresie dochodzeń dotyczących zakazu łączenia stanowisk i administracyjnych konfliktów interesów na stałym poziomie.

Od czasu utworzenia systemu PREVENT trzy lata temu sprawdzono za jego pomocą ponad 50 tys. postępowań o udzielenie zamówienia publicznego i 260 tys. udzielonych zamówień. W przypadku 123 potencjalnych konfliktów interesów wydano ostrzeżenia i w 96% przypadków IZ podjęła kroki w celu usunięcia potencjalnego konfliktu w zamówieniach o wartości około 300 mln euro. Pozostałe 4% spraw było przedmiotem dochodzenia z urzędu.

Liczba przypadków nieujawnionego konfliktu interesów spadła o 52% dzięki skuteczności systemu PREVENT w okresie dwóch i pół roku.

W 2016 r. przeprowadzono 466 dochodzeń z urzędu w sprawie konfliktu interesów. Do 2019 r. liczba ta spadła do 215, co świadczy o pracy wykonanej przez urzędników śledczych ANI i działaniu systemu PREVENT.

Główne czynniki sukcesu

- System PREVENT zaprojektowano jako **prostą, przyjazną dla użytkownika, dostępną platformę**, zbudowaną wokół jasnej definicji konfliktu interesów. Ułatwia to IZ wypełnianie *formularzy dotyczących etyki zawodowej*, co prowadzi do lepszych wyników w całym systemie.
- Przepisy, na podstawie których funkcjonuje system PREVENT, również stanowią kluczowy czynnik sukcesu tego systemu. W przepisach tych zobowiązuje się wykonawców publicznych do wypełnienia *formularza dotyczącego etyki zawodowej* w zakresie postępowań znajdujących się w SEAP.
- IZ są również zobowiązane do przestrzegania **kodeksu postępowania** wraz z wewnętrzną listą kontrolną. Jest to ważne, ponieważ przyczynia się do wytworzenia wewnętrznej świadomości tego, co jest dopuszczalne, a co nie. Kodeks postępowania pomaga usunąć niejasności dotyczące „szarych stref”, takich jak podarunki, gdzie granica między hojnością a złymi intencjami jest cienka.

Napotkane wyzwania i wyciągnięte wnioski

- Cechą ograniczającą system jest to, że skonstruowano go, aby zapobiegać rodzinnym konfliktom interesów. W związku z tym system nie rozpoznaje innych potencjalnych konfliktów, w tym konfliktów dotyczących przyjaciół i byłych współpracowników. System PREVENT nie weryfikuje również zamówień publicznych poniżej pewnych progów.
- Chociaż nie jest to obowiązkowe, system PREVENT znajduje również zastosowanie jako dobra praktyka w przypadku zamówień o wartości poniżej minimalnego progu. Najniższa kwota, jaką poddano kontroli systemu PREVENT, wynosiła 10 euro.

Potencjał w zakresie możliwości przenoszenia

Każdy kraj, który chce stosować system PREVENT, musi w pierwszej kolejności ustanowić funkcjonujący system ujawniania aktywów i interesów. Po jego ustanowieniu do wdrożenia systemu takiego jak PREVENT potrzebne będą zasoby kadrowe i dostęp do wzajemnie połączonych baz danych (ANI zatrudnia 50 urzędników śledczych do badania wszelkich ostrzeżeń dotyczących etyki zawodowej).